

Bardu kommune
Postboks 401
9365 BARDU

Deres ref

Vår ref
21/2346-

Dato 18.7.2021

Avgjørelse av klage på vedtak om avslag på søknad om skadefelling av bjørn i Bardu, deler av Målselv og Salangen kommuner, rovviltregion 8

Klima- og miljødepartementet viser til klage fra Bardu kommune av 2. juli 2021 på Miljødirektoratets vedtak av 2. juli 2021 om avslag på søknad om tillatelse til skadefelling av bjørn i Bardu og deler av Målselv og Salangen kommuner. Vedtaket ble formidlet muntlig og ved epost til Bardu kommune 2. juli, mens skriftlig vedtak er datert 5. juli 2021. Klagesaken ble sendt fra Miljødirektoratet 6. juli og registrert inn i departementet 8. juli.

Klima- og miljødepartementet har kommet til at det foreligger en vedvarende skadesituasjon i deler av Bardu kommune og at naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b om å avverge skade på husdyr er oppfylt. Departementet har også kommet til at det ikke foreligger andre tilfredsstillende løsninger, samt at uttak av én bjørn ved skadefelling ikke vil true bestandens overlevelse, jf. naturmangfoldloven § 18 andre ledd og Miljødirektoratets faglige vurdering. Departementet legger i denne saken større vekt på skadeomfanget for sau og geografisk differensiert forvaltning enn hensynet til bestandsmålet for bjørn.

For at vi skal kunne bygge opp en bjørnebestand i samsvar med bestandsmålet både nasjonalt og regionalt settes det vilkår om at binne med unge(r) er unntatt fra tillatelsen. Tillatelsen gjelder fra og med 18. juli til og med 25. juli, og området for skadefelling følger kommunens forslag til avgrensning, jf. vedlagte kart. Statsforvalteren i Troms og Finnmark gis myndighet til å forlenge skadefellingen, dersom det vurderes som aktuelt. Klagen er dermed tatt til følge.

Saksgang

Bardu og Salangen interkommunale skadefellingslag v/Bardu kommune søkte 2. juli 2021 Miljødirektoratet om skadefelling av bjørn i kommunene Bardu, deler av Målselv og

Salangen. Bakgrunnen for søknaden er at det fremdeles er skadevoldende bjørn i beiteprioritert område. Siste dokumenterte sau tatt av bjørn var 30. juni. Kommunen mener det ikke er andre tilfredsstillende løsninger enn uttak av skadevoldende bjørn.

Miljødirektoratet avsto søknaden 2. juli 2021. Bardu kommune klaget på vedtaket 2. juli 2020. Miljødirektoratet fant at det ikke framkom nye opplysninger i klagen som ga grunnlag for å endre vedtaket, og oversendte klagen til Klima- og miljødepartementet 6. juli 2021 for endelig avgjørelse.

Klagers anførsler

I sin klage har Bardu kommune anført følgende:

- Det er fortsatt skadevoldende bjørn i beiteprioritert område. Sist dokumenterte tap av sau til bjørn var 30. juni 2021.
- Kommunen viser til og gjør rede for anmodninger, vedtak og skadesituasjoner i Bardu kommune i 2020 samt oppdraget som ble gitt til Miljødirektoratet av Klima- og miljødepartementet om å forsøke å flytte en bjørnebinne (TR46) og hennes to unger fra et beiteprioritert område i Bardu kommune, til et egnet område.
- Situasjonen for binna TR46 og hennes to unger, hannbjørnene TR66 og TR68 er uforandret, da flytting av de ikke er gjennomført, jf. vedtak i fra 2020.
- Det er funnet DNA etter begge disse hannbjørnene ved sauekadaver på Østerdalsida i Bardu denne beitesesongen. Hannbjørnen TR68 er dokumentert i området etter de to skadefellingene som ble gjennomført hhv. 21. juni og 23. juni.
- Kommunen er klar over at skadefelling kun skal iverksettes dersom uttaket ikke truer bestandens overlevelse og formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte, jf. naturmangfoldlovens § 18.
- Kommunen viser til at skadesituasjon inneværende sesong forutsettes kjent. Det påpekes at de tiltakene som er satt i gang er "aktivt akutt- tiltak" med ekstra tilsyn i området, og mener at slike tiltak har vist seg å ha begrenset tapsreduserende effekt. Det vises til at det er tatt sau av bjørn, selv om det er gått tilsyn. I tillegg krever dette også store menneskelige ressurser som er uvisst om kan skaffes videre.
- Det vises til at Rovviltneimda har gjort en fordeling av antall ynglinger av bjørn mellom A-området i Troms (1 yngling) og øvrige A- områder i region 8, men likevel forholder forvaltningen seg til det regionale bestandsmålet når man vurderer bestandsoppnåelse (2,5 av mål på 6 årlige ynglinger).
- Kommunen viser til at det mest sannsynlig er nært slektskap mellom de gjenværende bjørnene og ber Miljødirektoratet gjøre en vurdering av om felling av ett ytterlige kjent individ i lengden kan bidra til en mer levedyktig brunbjørnbestand i Troms, da med større genetisk variasjon.
- Kommunen ber om at det nå legges større vekt på hensynet til beitenæringa og forsøk på måloppnåelse om en geografisk differensiert forvaltning, heller enn nåværende beregna bestandssituasjon for brunbjørn i vår del av region 8.
- Kommunen ber om at det hensyntas at bestandsmålet kan oppnås, men at det må kanskje skje over et lengre tidsperspektiv og da med innsig av nytt genetisk materiale.
- På bakgrunn av flere års tapshistorikk av sau til bjørn i beiteprioritert område, og med fortsatt fare for tap av sau og med ingen andre kjente tapsreduserende tiltak påklager kommunen avslaget om skadefelling av bjørn. De ber om en rask behandling av klagen.

Det vises for øvrig til klagen i sin helhet.

Miljødirektoratets vurdering

I oversendelsen av saken til departementet av 6. juli 2021 viser Miljødirektoratet til deres vedtak av 2. juli 2021, hvor de har lagt til grunn føringer i naturmangfoldloven og rovviltforskriften, samt Representantforslag 163 S (2020-2011) og forvaltningsplanen for rovviltregion 8. Direktoratet viser også til at det er av betydning at dokumentene som er førende for forvaltningen leses i sin helhet, ettersom det for rovviltforvaltningen er lagt føringer med kryssende hensyn som må avveies. I sitt avslag av 2. juli 2021 skriver Miljødirektoratet blant annet følgende:

" Det er per 02.07.2021 felt fire (4) bjørner etter 1. juni i år i region 8: en hannbjørn felt 07.06.2021 i Sør-Varanger kommune i Finnmark, en binne felt 21.06.2021 og en hannbjørn felt 23.06.2021 i Bardu kommune og en hannbjørn felt 02.07.2021 i Salangen kommune juli i Troms. Kvoten for betinget skadefelling på fire dyr gitt Statsforvalteren i Troms og Finnmark er dermed fylt. Kvoten ble samme dag utvidet med ett (1) individ, men avgrenset til å gjelde tidligere Finnmark fylke. Miljødirektoratet behandler derfor søknader om skadefelling av bjørn i Troms. Det ble av Statsforvalteren i Troms og Finnmark den 27.06.2021 gitt skadefellingstillatelse på bjørn i deler av Bardu og Målselv kommuner fra 27.06.21 til og med 05.07.2021. Da kvoten for betinget skadefelling i region 8 ble fylt, og ny kvote for Troms ikke ble gitt, ble denne tillatelsen ikke lenger aktiv.

[...]

Naturmangfoldloven og Bernkonvensjonen setter de overordnede rammebetingelsene for uttak av rovvilt, og Stortinget har i rovviltforliket i 2011 presisert at norsk rovviltforvaltning skal skje innenfor rammen av disse bestemmelsene. Bernkonvensjonens artikkel 9 er sentral hva gjelder adgang til uttak av rovvilt for å beskytte bestemte interesser. Bestemmelsene fra konvensjonen er gjennomført i naturmangfoldloven § 18, som slår fast at det ved forskrift eller enkeltvedtak kan tillates uttak av vilt og lakse- og innlandsfisk bl.a. for å avverge skade på husdyr og tamrein, eller for å ivareta allmenne helse- og sikkerhetshensyn eller andre offentlige interesser av vesentlig betydning. Vedtak om uttak kan bare treffes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse og formålet kan ikke nås på annen tilfredsstillende måte.

Av rovviltforliket i 2011 fremgår det at soneinndelingen i den geografisk differensierte rovviltforvaltningen må forvaltes tydelig. Det vil si at det skal være tydelige forvaltningsmessige forskjeller mellom forvaltningsområder for rovvilt og prioriterte beiteområder. Det skal praktiseres en høyere terskel for tillatelse til uttak av rovvilt innenfor forvaltningsområdene, versus områdene som er avsatt som beiteprioriterte. De aktuelle områdene er i beiteprioritert område, og det skal følgelig være lav terskel for å tillate skadefelling av bjørn i området. Videre er det et politisk mål at reguleringen av rovviltbestandenes vekst og utbredelse i størst mulig grad skjer igjennom lisensfelling.

Skadefelling er et virkemiddel som kan iverksettes dersom det oppstår en akutt skadesituasjon, og dersom det ikke finnes en annen tilfredsstillende løsning ut fra prinsippet om geografisk differensiert forvaltning. Et element for iverksetting av en skadefelling er at det foreligger kadaver eller skader som kan undersøkes og påvises tatt av bjørn, og at skadene ser ut til å kunne fortsette. Dersom det er sannsynlig at skadene vil vedvare og det ikke er andre rimelige forebyggende tiltak som kan iverksettes, vil skadefelling kunne gis. Miljødirektoratet har vurdert bestandssituasjonen for bjørn samt skader forårsaket av brunbjørn i regionen, jf. prinsippet om en arealdifferensiert forvaltning.

Vi viser til at bestandsstatus for bjørn i regionen er under det nasjonale bestandsmålet på seks årlige ynglinger, det var estimert 2,5 ynglinger av bjørn i regionen basert på overvåkingsdata innsamlet i 2020 (NINA Rapport 1986). I Troms ble det i 2020 ved DNA-analyser registrert syv (7) individer av bjørn. Felling av tre (3) individer av bjørn i Troms, hvorav en binne, vurderer vi å ha en negativ innvirkning på bestanden, og terskelen for å gi skadefelling av bjørn i Troms heves.

Vi er kjent med skadehistorikken i Troms (figur 1) og skadene på sau som av SNO er påvist forårsaket av bjørn i Bardu og Salangen kommuner den siste tiden; tre påviste skader undersøkt 26.06.2021, to skader undersøkt 28.06.2021, en skade 29.06.2021 og en skade på en sau meldt 30.06.2021 med sannsynlig skadedato 27.-29. juni. Det er ikke meldt om nyere skader i området.

Statens naturoppsyns felpersonell med hundeevipasje har i dag (02.07.2021) vært og undersøkt nærmere stedet hvor det ble meldt inn observasjon av bjørn i Salangen kommune ved Sjøvegen. Hunden markerte ikke for bjørn på det aktuelle stedet og SNO sin konklusjon tilsier at det ikke er bjørn.

Etter en samlet vurdering finner Miljødirektoratet ikke grunnlag for å iverksette skadefelling av bjørn i det aktuelle området på nåværende tidspunkt."

Videre skriver Miljødirektoratet følgende i oversendelsesbrevet av 6. juli 2021:

"Klager mener at de er kjent med at den genetiske variasjonen i delbestanden av bjørn i Troms har lav genetisk variasjon, og viser til de til familiære forholdene hos bjørnene i området. Selv om det er kun syv individer registret ved DNA i 2020, to av disse er felt i 2021, og flere av individene er i slekt, er det ikke noe som tilsier at delbestanden av brunbjørn i Troms i dag har spesielt lav genetisk variasjon (eller at det er fare for innavl). Innavl og redusert genetisk variasjon er noe som kan oppstå over tid i en bestand som har svært begrenset med innvandring/genflyt fra andre (del)bestander, og dette er ikke tilfelle for delbestanden i Troms (Kopatz et al. 2021). En populasjonsgenetisk studie utført av Kopatz et al., der målsetningen var å undersøke konnektivitet og genflyt mellom våre østlige nabobestander og vestlige deler av Fennoskandia, viste en genflyt per generasjon til Troms fra Nordbotten på 9 %, fra Finnmark på 4 % og Finland på 1 %.

Hannbjørner vandrer ofte langt og kan ta med seg alleler (genvarianter) til andre bestander og på denne måten bidra til genetisk variasjon. Det ble nylig ved DNA-analyse av prøver innsamlet i Troms 26.06.2021 i Salangen kommune identifisert ett nytt individ, en hannbjørn (TR69). Fra den genetiske profilen med åtte mikrosattelitt markører er det ingen av de tidligere identifiserte individene i Troms som kan være mor eller far til TR69. Dette kan tyde på at TR69 er et eksempel på en såkalt innvandrer.

Det ønskes av klager at Miljødirektoratet i denne saken skal legge "større vekt på hensynet til beitenæringa og forsøk på måloppnåelse om en geografisk differensiert forvaltning, heller enn nåværende beregna bestandssituasjonen for brunbjørn i vår del av region 8". Bjørnebestanden i region 8 har i flere år ligget langt fra bestandsmålet på seks årlige ynglinger (Figur 1) og for Troms isolert har utviklingen vært negativ dersom en ser på antall DNA-registrerte bjørner (Figur 2). I 2009 ble det registrerte 23 bjørner i Troms, 14 hannbjørner og 9 hunnbjørner.

[...]

Miljødirektoratet påpeker at det i løpet av en kort periode er felt tre bjørner, herav en binne. Vi er av den mening at det i størst grad skal unngås å felle binner, da hunndyr er den mest begrensende faktoren for bestanders tilvekstpotensiale. Dette er særlig viktig å ta hensyn til i forvaltning av brunbjørn i regioner som er langt under fastsatt bestandsmål, og i områder som Troms, der bestandsutviklingen er negativ og hvor det er et ønske om at bestanden skal øke mot bestandsmålet. Uttaket av en binne, og i tillegg to hannbjørner, har etter Miljødirektoratets vurdering påvirket både nåværende og fremtidige bestanden i den grad at terskelen for å felle et fjerde individ i dette området heves. Vi viser for øvrig til vårt brev med kvote for betinget skadefelling av brunbjørn 2021/2022 28. mai. 2021, hvor vi satte særlig vilkår om å iverksette de tiltak som er mulig for å unngå at bjørnebinne felles. I denne saken vurderer vi at hensynet til bestandsmålet veier tyngre enn hensynet til den differensierte geografiske forvaltningen.

Miljødirektoratet er klar over at alternative tiltak kan være ressurskrevende, og at alle tiltak ikke alltid gir effekt til enhver tid. Likevel vurderer vi at det i dette tilfelle er tiltak som kan iverksettes for å forhindre eller begrense skader på sau i det aktuelle området, som ekstra tilsyn og urotiltak. Vi viser til Statsforvalteren i Troms og Finnmark sin vurdering om at urotilsyn kan ha hatt en effekt på skadesituasjonen i 2020.

Miljødirektoratet forholder seg til rovviltforskriften § 4, og det regionale bestandsmålet fastsatt av Stortinget når man vurderer bestandsoppnåelse for alle rovviltregioner, også når det gjelder rovviltregion 8. Når det gjelder rovviltnemdas fordeling av antall ynglinger av bjørn mellom A-området i Troms (1 yngling) og øvrige A- områder i region 8, vurderer Miljødirektoratet at en slik fordeling vil kunne anvendes når bestandsmålet er nådd for hele regionen. Videre foreligger det kun kunnskap om antall ynglinger for hele regionen og det gjøres ikke estimatberegninger for de ulike områdene som rovviltnemda har fordelt ynglinger til.

Miljødirektoratet viser også til at det per i dag ikke foreligger nye opplysninger om skader på sau i området forårsaket av bjørn.

Miljødirektoratet har vurdert vedtaket av 02.07.2021 på nytt, men kan ikke se at det er kommet inn nye opplysninger som har avgjørende betydning for vår vurdering av saken. Vi finner ikke grunnlag for å endre på vedtaket og sender med dette saken til Klima- og miljødepartementet for klagebehandling."

Klima- og miljødepartementets vurdering

Saken er behandlet etter lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) §§ 18 og § 77, jf. forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) § 13, jf. §§ 1, 3 og 4. Departementet legger, i henhold til naturmangfoldloven (nml.) § 7, prinsippene i nml. §§ 8-10 og 12 til grunn som en integrert del av avgjørelsen. Også forvaltningsmålet for arter i nml. § 5 er trukket inn i den skjønnsmessige vurderingen av saken. Det samme gjelder nml. § 14 om andre viktige samfunnsinteresser. Prinsippet i nml. § 11 anses ikke som relevant i denne saken fordi det ikke er aktuelt å stille fordyrende vilkår.

Departementet anser at kunnskapsgrunnlaget er basert på eksisterende og tilgjengelig kunnskap, og at kravet i nml. § 8 er oppfylt. Departementet mener det i denne saken foreligger tilstrekkelig kunnskap og føre var-prinsippet i nml. § 9 er tillagt mindre vekt. Når det gjelder effekten av påvirkninger, jf. nml. § 10, foreligger det betydelig kunnskap om den samlede belastningen som bjørnebestanden utsettes for, i form av rapporter om bestanden og annen vitenskapelig kunnskap fra det skandinaviske bjørneprosjektet, slik som kunnskap om bestandsstørrelse, bestandsutvikling, lovlig felling og ulovlig avlaving mm. Kjent avgang av bjørn i Norge i 2020 var på totalt 10 bjørner. Innenfor region 8 var kjent avgang 1 bjørneunge. Per 9. juli 2021 er det registrert 9 døde bjørner så langt i 2021 (rovbase.no), hvorav tre bjørner i tidligere Troms fylke og en bjørn i tidligere Finnmark fylke. Av disse fire er det felt en binne og tre hannbjørner. Når det gjelder antall bjørner registrert ved DNA-analyser i tidligere Troms fylke viser tallene at det har vært en markant nedgang i antall registrerte bjørner siden 2009, hvor 23 bjørner ble registrert. I 2014 ble det registrert 18 bjørner, hvorav 9 binner, mens det i 2020 ble registrert 7 bjørner, hvorav 4 binner.

Bjørn er en fredet art i Norge og klassifisert som sterkt truet på Norsk rødliste for arter 2015. Når det gjelder bestandsstatus for bjørn, viser vi til Miljødirektoratets beskrivelse og informasjon fra Rovdata (NINA Rapport 1986, 2021) som viser at det gjennom DNA-analyse av prøver innsamlet i Norge i 2020 ble påvist 150 ulike bjørner, hvorav 65 hunnbjørner og 85 hannbjørner. Fra 2009 til 2016 var det en jevnt nedadgående trend i bestandssituasjonen for bjørn i Norge, som har snudd til svak positiv siden 2018. Det var 165 registrerte bjørner i 2009, 166 i 2010, 151 i 2011, 137 i 2012, 148 i 2013, 136 i 2014, 128 i 2015 og 125 i 2016 og i 2017 og 138 i 2018 og 148 i 2019. Bestandstallet for 2020 på 150 innebærer dermed en liten oppgang sammenlignet med foregående år, og antall binner er økt med åtte individer fra 2019. Utviklingen av bjørnebestanden i Troms har vært negativ med en nedgang i antall registrerte bjørner fra 23 til 7 i perioden 2009-2020.

Forvaltningsmålet i nml. § 5 er konkretisert gjennom det nasjonale bestandsmålet på 13 årlige ynglinger, jf. rovviltforskriften § 3. Beregninger av antall ynglinger har over mange år ligget relativt stabilt rundt ca. 6 ynglinger, med en økning til ca. 8 ynglinger i 2018, en nedgang til 7 ynglinger i 2019 og med en liten oppgang til 8,5 ynglinger i 2020 (NINA-rapport 1986, 2021). Bestandsmålet for region 8 er på 6 årlige ynglinger, jf. rovviltforskriften § 4. Bestanden av bjørn i region 8 som helhet har siden 2014 til og med 2020 ligget godt under bestandsmålet på 6 årlige ynglinger. I 2020 ble det estimert 2,5 årlige ynglinger av bjørn i regionen. Bestandstallet i fjor lå ikke mye over det beregnede bestandstallet fra 2014 som var 2,3 og med det uttaket som nå er gjort i Troms, hvor en binne er tatt ut ved skadefelling, vil det føre til at det vil ta lang tid før bestandsmålet for regionen kan oppnås. Ytterligere uttak av bjørn i Troms, og da særlig binner, vil føre til at det vil gå enda lengre tid før bestandsmålet kan nåes for regionen.

Miljødirektoratet viser i sitt oversendelsesbrev av 6. juli 2021 at de ved brev av 28. mai 2021 fastsatte en kvote for skadefelling av gaupe og bjørn. For rovviltregion 8 (Troms og Finnmark) ble det fastsatt en kvote på to (2) brunbjørner i perioden 1. juni 2021 til og med 15. oktober 2021. I brevet av 28. mai 2021 viser direktoratet til at den da fastsatte kvoten ikke ville sette brunbjørnbestandens overlevelse i fare. Dette var under forutsetning av at det i størst mulig grad unngås å felle binner.

Den 18. juni i år utvidet direktoratet kvoten med ytterligere to bjørner, jf. brev av 30. juni 2021, slik at total kvote for regionen da ble på fire dyr. Ved brev av 6. juli 2021 ble kvoten utvidet ytterligere med ett dyr i tidligere Finnmark fylke. Kvoten ble ikke utvidet for tidligere Troms fylke. Direktoratet skriver i sitt brev av 6. juli 2021 at felling av tre bjørner i Troms, hvorav en binne, vurderes til å ha hatt en negativ effekt på både nåværende og framtidig bestandstall i en slik grad at terskelen for å tillate skadefelling i Troms heves. Videre skriver Miljødirektoratet følgende i sitt vedtak:

"Miljødirektoratet ber Statsforvalteren om å heve innslagspunktet for tillatelse til felling av brunbjørn, slik at eventuell bruk av den nå utvidede kvoten blir rettet mot individer/områder i pågående og akutte skadesituasjoner og hvor skadepotensialet er stort. Hvilke alternative forebyggende tiltak som er vurdert må også fremgå tydelig av eventuelle fellingsvedtak fra Statsforvalteren."

Direktoratet presiserer til slutt i sitt brev at de vil gjøre løpende vurderinger av om det er grunnlag for å utvide områdeavgrensningen for betinget skadefelling av bjørn dersom det oppstår store skader i andre områder enn i Finnmark fylke.

Departementet skal i denne saken ta stilling til om man skal tillate uttak av en bjørn for å avverge skade på husdyr, jf. nml. § 18 første ledd bokstav b. Det er videre to andre vilkår som må være oppfylt for at felling kan gjennomføres og det er: 1) fellingen må ikke true bestandens overlevelse og 2) formålet må ikke kunne nås på annen tilfredsstillende måte, jf. nml. § 18 andre ledd. Ved vurdering av sistnevnte vilkår er prinsippet om en geografisk differensiert forvaltning sentralt. Prinsippet setter klare grenser for hvor store ressurser som skal settes inn og i hvor stor grad tilpasning skal avkreves i områder som ligger utenfor kjerneområdet for bjørn.

Vilkåret om at uttaket må avverge skade

Departementet skal i denne saken ta stiling til om man skal tillate uttak av én brunbjørn for å avverge skade på husdyr og tamrein, jf. nml. § 18 første ledd bokstav b. Bestemmelsen stiller et visst minstekrav til skadens omfang og alvorlighetsgrad, jf. HR-2021-662-A avsnitt 82.

I forvaltningsplanen for rovvilt i forvaltningsregion 8 er regionen delt inn i ulike forvaltningsområder. Det følger av prinsippet om en geografisk differensiert forvaltning at terskelen for felling skal være lavere i beiteprioriterte områder, og høyere i områder prioritert til rovdyr.

Per 18. juli 2021 er det påvist 26 skader på sau forårsaket av bjørn i Bardu kommune. Den første skaden ble registrert 9. juni og den siste er datert 18. juli. Skadene har skjedd i områder som ligger utenfor kjerneområdet for bjørn i region 8, i såkalt B-område for bjørn. Her skal beitedyr ha prioritet og terskelen for felling skal være lav. Departementet viser videre til at tapene av sau til bjørn i de aktuelle delene av Bardu kommune har variert i perioden 2015-2021. I enkelte år er det ikke registrert tap eller relativt lite tap til bjørn, mens i andre år har det vært tap av et større omfang. I 2020 ble det registrert tap av 8 sau, i 2019 ble det registrert tap av 2 sau, i 2018 var det store tap og det ble registrert tap av 71 sau, mens det i 2017 ikke ble registrert tap av sau i Bardu. Ett av de brukene som har drevet med sau i det området hvor det er blitt registrert tap av sau i Bardu over flere år har omstilt sin produksjon fra saueproduksjon til kjøttproduksjon av storfe. Tapene av sau til bjørn er i år registrert både på nordsiden og på sørsiden av Barduelva. Per nå er det registrert tap av 15 sau på nordsiden av Barduelva, og det er registrert 11 tapte sau på sørsida. Det har over flere år vært flere hendelser med tap av sau til bjørn på nordsida av Barduelva, på strekningen Strømslia - Fosshaugen. I år er det registrert skader over en periode fra 9. juni og fram til og med 18. juli. Selv etter at den siste bjørnen ble felt ved skadefelling den 2. juli har det oppstått skader av bjørn på sau i området på nordsida av Barduelva. Siden det har oppstått flere skader etter den 2. juli og det har vært skader fra bjørn på sau i dette området også i tidligere år, legger vi til grunn at det er et skadepotensial og at det er fare for at tapene vil øke utover sommeren. Dette til tross for at det er felt tre bjørner ved skadefelling i sommer, hvorav to bjørner i Bardu kommune.

Departementet legger til grunn at det er stor sannsynlighet for at det vil oppstå nye skader videre utover sommeren, og at dette har en slik alvorlighetsgrad at vi finner at vilkåret i nml. § 18 første ledd bokstav b om å avverge skade er oppfylt.

Vilkåret om at formålet ikke kan nås på en annen tilfredsstillende måte

Det følger av naturmangfoldloven § 18 andre ledd at vedtak etter bestemmelsens første ledd bokstav a til f bare kan treffes hvis formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte. I vurderingen av vilkåret vil prinsippet om arealdifferensiert forvaltning, som blant annet følger av rovviltforskriften § 1 og rovviltnemndas regionale forvaltningsplan, veie tungt, jf. rovviltforskriften § 13. Av rovviltforliket fra 2011 fremgår det at soneinndelingen må forvaltes tydelig, noe som blant annet innebærer at beitenæring skal tilpasses rovvilt i de områder der

rovvilt har prioritet, mens det i prioriterte beiteområder skal gjøres raske uttak av rovvilt som gjør skade på beitedyr.

Skadene har som nevnt skjedd i B-områder for bjørn. Her innebærer prinsippet om en geografisk differensiert forvaltning at andre interesser enn bjørn skal ha forrang. Dette setter grenser for hvor store ressurser som skal settes inn og i hvor stor grad tilpasning til eventuell tilstedeværelse av bjørn skal avkreves i B-områder for bjørn. Med vekt på denne differensierte forvaltningen, samt at det fortsatt er en god del igjen av beitesesongen, vurderer departementet at det ikke er andre tilfredsstillende løsninger enn felling av bjørn for å avverge skader på sau i de aktuelle områdene. Departementet har dermed funnet at vilkåret i nml. § 18 andre ledd om at formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte, er oppfylt.

Vilkåret om at uttaket ikke må true bestandens overlevelse

Det følger av naturmangfoldloven § 18 andre ledd at vedtak etter bestemmelsens første ledd bokstav a til f bare kan treffes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse. Vilkåret må vurderes konkret i den enkelte sak, og terskelen kan tenkes å variere avhengig av blant annet fellingsgrunnlaget og kunnskapsgrunnlaget, jf. HR-2021-662-A avsnitt 65. Eventuell usikkerhet om den fremtidige utviklingen av en bestand har betydning i vurderingen, og det ligger en viss margin i begrepet «truer» bestandens overlevelse, jf. HR-2021-662-A avsnitt 63 og nml. § 6.

Det nasjonale bestandsmålet for brunbjørn er 13 årlige ynglinger. Det er beregnet at det var 8,5 ynglinger av brunbjørn i Norge i 2020. Det regionale bestandsmålet i forvaltningsregion 8 er seks årlige ynglinger. I 2020 er det beregnet at det var tre (2,5) ynglinger i regionen. Bestanden av brunbjørn ligger dermed under det nasjonale og det regionale bestandsmålet.

Når det gjelder vilkåret om at uttaket ikke må true bestandens overlevelse viser departementet til Miljødirektoratets redegjørelse for bestandssituasjonen for brunbjørn i deres faglige tilrådning av 18. juli 2021. Departementet legger til grunn direktoratets vurdering om at uttaket av én bjørn til i tidligere Troms fylke ikke vil true bestandens overlevelse og finner at vilkåret om at uttaket ikke må true bestandens overlevelse er oppfylt.

Samlet vurdering

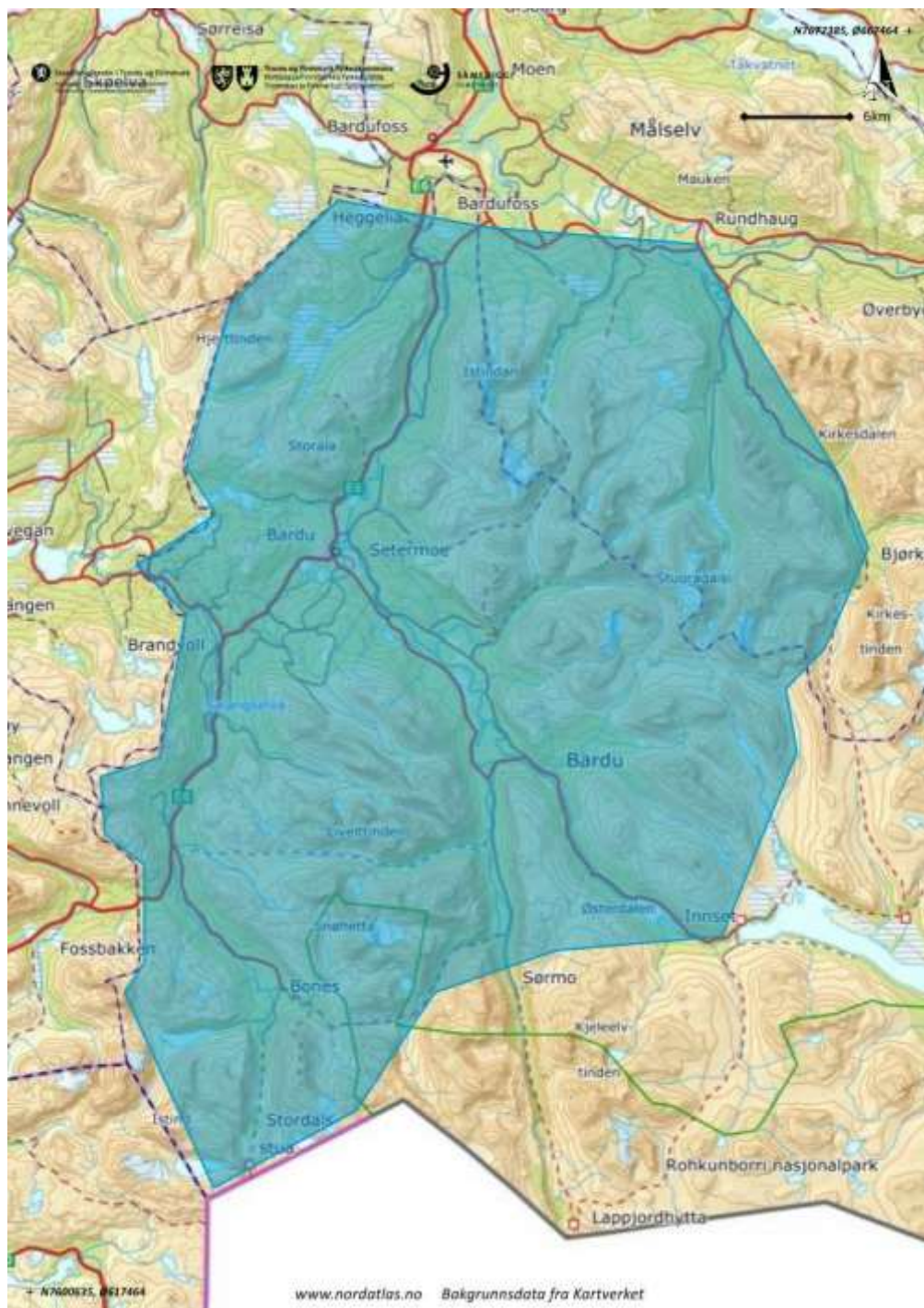
Departementet viser til at det foreligger et skadepotensial i denne saken, jf. nml. § 18 første ledd bokstav b. Etter at nye skader ble påvist den 12 og 18. juli legger vi til grunn at det er en pågående skadesituasjon på nordsida av Barduelva. Bestandssituasjonen for bjørn i Troms har hatt en negativ utvikling siden 2009. I 2020 ble det ved DNA registrert 7 bjørner totalt, hvorav fire binner. Miljødirektoratet har 18. juli kommet med en faglig vurdering av hva et uttak på en bjørn til ved skadefelling vil ha av betydning for bjørnens overlevelse. Deres faglige vurdering er at et slikt uttak ikke vil true bestandens overlevelse, men at det vil føre til at det vil gå lenger tid før bestandsmålet kan bli nådd i region 8. Siden det nå foreligger fire nye skader av sau til bjørn i beiteprioritert område, og de siste skadene har skjedd i et område hvor det også tidligere år har vært skader av bjørn på sau, har vi kommet til at den

eneste aktuelle løsningen er å gi tillatelse til skadefelling av en bjørn. Vi legger i denne saken større vekt på skadeomfanget for sau og geografisk differensiert forvaltning enn hensynet til bestandsmålet for bjørn. Skal vi klare å nå bestandsmålet for bjørn både nasjonalt og i region 8 er det helt sentralt å ivareta og beskytte reproduserende binner. Vi setter derfor vilkår om at binne(r) med unge(r) er unntatt fra tillatelsen. Vi har på denne bakgrunn kommet til at klagen tas til følge.

Vilkår i vedtaket

Vilkår knyttet til fellingstillatelsen

1. Følgende personer inngår i skadefellingsforsøket:
 - Tore Helberg (fellingsleder)
 - Bardu interkommunale skadefellingslag
2. Krav til våpen/ammunisjon: Krav til rifleammunisjon jf. § 16 i forskrift om utøvelse av jakt og fangst (2002.03.22 nr. 0313): under jakt med rifle på bjørn skal det brukes ammunisjon med ekspanderende prosjektil. Minste tillatte kaliber er 6,5(.264)/6,71mm) og minste tillate kulevekt er 9 gram for kuler med mantel og blykjerne og 7,8 gram for blyfrie kuler. Anslagsenergien skal være minst 2200 joule målt på 100 meters avstand, E100.
3. Det stilles krav om avlagt skyteprøve for storvilt. Deltakerne i fellingsforsøket skal utøve fellingen på en human og sikkerhetsmessig forsvarlig måte, jf. viltlovens § 19.
4. Avgrensning av fellingsområdet: Fellingsområdet er skravert i blått.

. Det skal sikres god kommunikasjon mellom deltakerne på fellingslaget. Dette blant annet for å unngå at det felles flere dyr enn det fellingstillatelsen gjelder.

6. Tillatelsen gjelder i tidsrommet fra og med 18.7.2021 til og med 25.7.2021.

7. Binne(r) med unge(r) er unntatt fellingstillatelsen.

8. Felling eller forsøk på felling skal omgående meldes til Statens naturoppsyn på tlf. 48236037 / 992 42 279 og til Statsforvalterens rovvilttelefon tlf. 48197472. På dagtid hverdager til Statsforvalteren på tlf. 78 95 03 00.

9. Oppnevnte fellingsleder forplikter seg til at felling blir utøvd på en human og sikkerhetsmessig forsvarlig måte, jf. viltlovens § 19. Den/de som måtte såre bjørn under forsøk på felling, plikter å gjøre det de kan for å få avlivet bjørnen. Vedkommende plikter å forvisse seg om hvorvidt påskutt dyr er truffet, og sørge for at Statsforvalteren og Statens naturoppsyn umiddelbart underrettes. Statsforvalteren avgjør hvordan videre ettersøk skal ledes. Medlemmene i fellingslaget skal, hvis ikke annet er avtalt, uten godtgjørelse, bistå forvaltningsmyndighet eller politimyndighet i det videre ettersøk, jf. § 8 i forskrift om forvaltning av rovvilt. 10. Med hjemmel i naturmangfoldloven § 18 bokstav b, jf. forskrift om forvaltning av rovvilt § 9, jf. §§ 13, 1 og 3 setter Statsforvalteren til side de regler som ellers gjelder i viltloven § 21 bokstav c og b.

10. All felling stanses ved fellingstillatelsens utløp, eller hvis Statsforvalteren av andre årsaker finner å måtte stoppe fellingsforsøket. Fellingsleder har et særlig ansvar for å holde seg oppdatert og være tilgjengelig overfor Statsforvalteren.

11. Bjørn som blir felt på denne tillatelsen er viltfondets eiendom. Ingen kan derfor på noen måte gjøre seg nytte av felt vilt uten nærmere samtykke fra forvaltningsmyndighet. Felt bjørn skal behandles på en slik måte at byttets verdi ikke forringes unødig.

Rammer for skadefellingen

Skadefellingen administreres av Bardu kommune som fungerer som regnskapsførende enhet for fellingslaget i forbindelse med utbetalingene. Statsforvalteren gir en øvre økonomisk ramme for skadefellingsforsøket begrenset til 10 personer og 8 dager og en døgnsum på 1600 kroner per døgn og person. Dette blir en øvre økonomisk ramme på 128 000 kroner. I tillegg vil feriepenger bli dekket av Statsforvalteren. Det skal ikke brukes ressurser dersom vanskelige forhold gjør at en svært lite trolig vil lykkes med skadefelling. Skadefellingsleder sender inn til kommunen, samlet for hele skadefellingslaget krav om godtgjøring ved fellingsforsøk og krav om dekning av direkte og dokumenterte kostnader inntil 30 000 kroner. Kravene fra hver deltager må inneholde navn, adresse, postnr., poststed og bankkonto, samt total sum som kreves refundert. Utleggskravet må ha dato og underskrift fra den som har hatt utleggene, og fra skadefellingsleder.

Kommunen kan utbetale godtgjøring til fellingslaget for den tid som er benyttet til fellingsforsøket. Deltagere som mottar godtgjøring etter ordningen, må være registrerte lisensjegere. Utbetalingen fra Statsforvalteren til kommunen kan ikke overskride de rammer som går frem av vedtaket. Miljødepartementet har fastsatt en døgnsum på 1600 kroner per døgn per deltager. Kommunen kan betale ut godtgjøring etter rapport fra fellingsleder. Statsforvalteren yter etter søknad tilskudd til kommunen til dekning av godtgjøring. Kommunens søknad om godtgjøring må inneholde timelister fra den enkelte deltager, underskrevet av deltageren, og av skadefellingsleder. Innsats i 7,5 timer eller mer utløser full sats på 1600 kroner, innsats under 7,5 timer aktuelle døgn gir en utbetaling på 213,3 kroner

per time. Godtgjøring skal kun gis for de dager av skadefellingsperioden der forsøk på skadefelling har pågått aktivt. Etter som det er krav til at fellingsleder organiserer fellingslaget, og utarbeider fellingsrapport og timelister, anses den tiden fellingsleder bruker på dette å være fellingsforsøk, derfor kan skadefellingsleder gis godtgjøring for dette.

For dekning av direkte og dokumenterte kostnader inntil 30 000 kroner

Skadefellingsleder må samle inn og sende til administrerende kommune utleggskrav, ført på reiseregningsskjema og med kvitteringer vedlagt, fra alle deltagerne i skadefellingslaget. Utgifter som dekkes er leie av hytte (kvittering for dokumentasjon), bompenger (kvittering for dokumentasjon). Kjøring dekkes etter statens kilometersatser. Det forutsettes at det sendes inn dokumentasjon på dette, dvs. start- og stoppested, tidspunkt og antall kilometer. Dette kan lettest gjøres ved å bruke statens reiseregningsskjema (bil), men annen «kjørebok» kan også benyttes. Når det er kjørt utenfor vei, og det er vanskelig å definere eksakt, skriv så nøyaktig det lar seg gjøre i hvilket område og hvor lang tid som er benyttet til kjøringen, og hvor langt det er kjørt. Kost/matpenger, tapt arbeidsfortjeneste eller betaling/godtgjørelse for oppdraget dekkes ikke.

Konklusjon

Klima- og miljødepartementet har kommet til at det foreligger en vedvarende skadesituasjon i deler av Bardu kommune og at naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b om å avverge skade på husdyr er oppfylt. Departementet har også kommet til at det ikke foreligger andre tilfredsstillende løsninger, samt at uttak av én bjørn ved skadefelling ikke vil true bestandens overlevelse, jf. naturmangfoldloven § 18 andre ledd og Miljødirektoratets faglige vurdering. Departementet legger i denne saken større vekt på skadeomfanget for sau og geografisk differensiert forvaltning enn hensynet til bestandsmålet for bjørn.

For at vi skal kunne bygge opp en bjørnebestand i samsvar med bestandsmålet både nasjonalt og regionalt settes det vilkår om at binne(r) med unge(r) er unntatt fra tillatelsen. Tillatelsen gjelder fra og med 18. juli til og med 25. juli, og området for skadefelling følger kommunens forslag til avgrensning, jf. vedlagte kart. Statsforvalteren i Troms og Finnmark gis myndighet til å forlenge skadefellingen, dersom det vurderes som aktuelt. Klagen er dermed tatt til følge.

Med hilsen

Torbjørn Lange (e.f.)
avdelingsdirektør

Morten Gluva
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi

Landbruks- og matdepartementet
Miljødirektoratet
Rovviltnemnda i region 8
Statsforvalteren i Troms og Finnmark